

Таким чином, ефективна взаємодія органів місцевого самоврядування та громадян є необхідною передумовою розвитку демократичного суспільства та підвищення результативності публічного управління на місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. Бондаренко М. Громадська участь у місцевому самоврядуванні. *Державне управління*. 2019. № 2. С. 78–85.
2. Високий М. С. Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадянською як чинник демократії. 2024. С. 15–21.
3. Колодій А. Ф. Демократія та громадянське суспільство. Львів : ЛНУ, 2018. 240 с.
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.03.2026)
5. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.03.2026).
6. Про електронні петиції : Закон України від 02.07.2015 № 577-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.03.2026).
7. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.03.2026).
8. Яцевич К. О. Розвиток взаємодії громад та влади. 2021. С. 25–30.

Пернатій Тетяна Вікторівна,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Сучасний розвиток місцевого самоврядування відбувається в умовах глибоких трансформацій політичних, економічних і соціальних систем, що зумовлює необхідність переосмислення як теоретичних засад, так і практичних механізмів його функціонування. Зростання ролі територіальних громад у забезпеченні ефективного управління, підвищення рівня демократичної участі населення та необхідність оперативного реагування на виклики зовнішнього середовища формують нові вимоги до організації місцевого самоврядування як в Україні, так і у світовій практиці [3].

Теоретичні основи місцевого самоврядування ґрунтуються на принципах децентралізації влади, субсидіарності, автономії територіальних громад і відповідальності органів місцевого самоврядування перед населенням [2, с. 119]. В сучасних умовах ці принципи набувають нових змістовних характеристик, оскільки їх реалізація відбувається в контексті глобалізації, цифровізації та зростання взаємозалежності між державами. Теоретичні підходи дедалі більше

орієнтуються на концепції багаторівневого врядування, що передбачає узгоджену взаємодію місцевого, регіонального, національного та міжнародного рівнів управління.

Одним із ключових викликів є забезпечення ефективної децентралізації влади. В багатьох країнах, зокрема в Україні, децентралізаційні реформи спрямовані на передачу повноважень і ресурсів на місцевий рівень [2, с. 122]. Це сприяє підвищенню оперативності управлінських рішень і кращому врахуванню потреб громад. Водночас, практична реалізація цих процесів супроводжується низкою проблем, серед яких – нерівномірність розвитку територій, обмеженість фінансових ресурсів, недостатній рівень управлінської спроможності органів місцевого самоврядування та ризики неефективного використання переданих повноважень.

Фінансова спроможність місцевого самоврядування є одним із визначальних чинників його ефективності. У сучасних умовах органи місцевого самоврядування стикаються з необхідністю формування стабільної дохідної бази, оптимізації бюджетних витрат і залучення додаткових джерел фінансування. Практика свідчить, що ефективне управління місцевими фінансами передбачає впровадження програмно-цільового методу бюджетування, підвищення прозорості фінансових операцій і активне використання інструментів державно-приватного партнерства [4, с. 105].

Суттєвий вплив на розвиток місцевого самоврядування має цифровізація. Впровадження електронного урядування, цифрових платформ і сервісів забезпечує підвищення доступності адміністративних послуг, покращення комунікації між владою і громадянами та зростання рівня прозорості діяльності органів влади. Водночас цифрова трансформація потребує значних інвестицій, підвищення цифрової грамотності населення і захисту інформаційних систем від кіберзагроз.

Важливим викликом є забезпечення ефективної участі громадян у процесах місцевого управління. Сучасні підходи до розвитку місцевого самоврядування передбачають активне залучення населення до прийняття рішень через механізми громадських слухань, електронних петицій, бюджетів участі та інших форм прямої демократії [4, с. 108-110]. Але, на практиці часто спостерігається низький рівень громадянської активності, недостатня поінформованість населення та обмеженість інструментів реального впливу на управлінські процеси.

Особливу актуальність у сучасних умовах набуває питання кризостійкості місцевого самоврядування. Пандемії, економічні кризи, природні катастрофи та воєнні дії значно ускладнюють функціонування місцевих органів влади. В Україні ці виклики посилюються умовами воєнного стану, що потребує від органів місцевого самоврядування високого рівня адаптивності, оперативності та здатності до мобілізації ресурсів. Практика показує, що ефективність управління в кризових умовах значною мірою залежить від налагодженості взаємодії між різними рівнями влади та рівня підготовленості управлінських кадрів [1, с. 21–22].

Глобалізаційні процеси відкривають нові можливості для розвитку місцевого самоврядування, зокрема через міжнародне співробітництво, участь у транскордонних проєктах і обмін досвідом. Водночас, вони створюють додаткові виклики, пов'язані з необхідністю врахування міжнародних стандартів управління, конкуренції за ресурси та впливу зовнішніх факторів на внутрішню політику громад.

Окремого значення набуває проблема кадрового забезпечення місцевого самоврядування. Ефективність управління значною мірою залежить від професійного рівня посадових осіб, їх компетентності, здатності до стратегічного мислення та впровадження інновацій [1, с. 23]. В сучасних умовах актуальним є питання підвищення кваліфікації кадрів, впровадження сучасних методів управління персоналом і формування нової управлінської культури.

Екологічний вимір діяльності органів місцевого самоврядування також набуває дедалі більшого значення. Забезпечення сталого розвитку територій передбачає раціональне використання природних ресурсів, впровадження екологічних стандартів і реалізацію заходів із захисту довкілля. У світовій практиці місцеві громади відіграють ключову роль в реалізації екологічної політики, що поступово стає характерним і для України.

Загалом, сучасні виклики розвитку місцевого самоврядування мають комплексний і багатовимірний характер. Вони охоплюють інституційні, економічні, соціальні, технологічні та політичні аспекти. Теоретичні підходи до місцевого самоврядування розвиваються у напрямі інтеграції різних концепцій, тоді як практична діяльність орієнтується на підвищення ефективності, прозорості та адаптивності управління. Успішний розвиток місцевого самоврядування в Україні та світі залежить від здатності органів влади ефективно реагувати на виклики, впроваджувати інноваційні підходи та забезпечувати сталий розвиток територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Бачинський А.А. Напрями вдосконалення владної децентралізації в умовах воєнного стану. *Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні: збірник тез XII Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 7 грудня 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 21–23.
2. Бориславська О. Місцеве самоврядування як форма децентралізації та гарантія демократичного політичного режиму. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2011. Випуск 52. С. 119–125.
3. Місцеве самоврядування В Україні та світі. URL: <https://www.tsatu.edu.ua/ipod/wp-content/uploads/sites/46/misceve-samovrjaduvannja-v-ukrayini-ta-sviti.-cikavi-fakty.pdf>
4. Сторонянська, І. Особливості та проблеми здійснення громадського контролю виконання місцевих бюджетів територіальних громад. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 4. С. 103–117.